

Ortaçağ Avrupasının Dini ve Sosyal Hayatına İlişkin Bir Bildiri: Duplex Legationis Edictum

*A Capitulary Relating To The Religious And Social Life Of
The Medieval Europe: Duplex Legationis Edictum*

Özlem GENÇ*

Öz

789 yılında Karolenj İmparatoru Charlemagne tarafından çoğunlukla manastır hayatıyla ilgili talimatlar vermek üzere hazırlanmış olan bu bildiri 37 maddeden oluşmaktadır. İlk 16 madde Ortaçağ Avrupa'sındaki en yaygın manastır tarikatı olan Benedikten Tarikatı'nın "Kural (Regula)"'ı temel alınarak yazılmıştır, geri kalan maddeler ise sosyal, ekonomik ve kültürel hayatla ilgilidir. Bu nedenle ilk bölümün değerlendirilmesinde Benedikten Kuralı'ndan yararlanılmıştır. Bildiri bütün olarak incelendiğinde hem bir idareci olarak Charlemagne'in ülkesindeki dini ve sosyal hayata verdiği önem derecesine hem de Ortaçağ Avrupa'sının dini ve sosyal hayatına ilişkin ipuçlarına rastlanmaktadır. Bildiri vasıtasıyla Ortaçağ'da yasal olmayan geçiş ücretleri alındığı, bazılarının ceza aldıkları halde para ödeyerek bu cezadan kurtulabildikleri, dini kitaplar kullanılarak gelecekte haber vermeye çalışıldığı, rüşvet alındığı ve sarhoşluğun hoş karşılanmadığı gibi bilgilere sahip olunmaktadır. Sonuç olarak bu bildiri Ortaçağın dini ve sosyal hayatına ilişkin önemli bilgiler içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ortaçağ, Sosyal Hayat, Bildiri.

Abstract

This capitulary, prepared by the Carolingian emperor Charlemagne in 789 with the aim of giving instructions mostly about monachism, has 37 items. The first 16 items were based on the Rule (Regula) of The Benedictine Order, the most widespread monastery order of the Medieval Europe, and the rest of the items were

* Dr., ozlmgnc@gmail.com.

about social, economic and cultural life. Thus, Benedictine Rule was used for the evaluation of the first part. When the capitulary is examined as a whole, we can see clues of both how important the religious and social life was for Charlemagne as a ruler and also clues about the religious and social life of the Medieval Europe. Through the capitulary, one can learn information such as: some illegal passage fees were charged in the Middle Ages, some people could get away from punishment by paying money, people tried to read the future from religious books, bribe was common and getting drunk was not approved. As a result, this capitulary contains valuable information about the religious and social life of the Middle Ages.

Key Words: *Middle Ages, Social Life, Capitulary.*

Heyetin Çifte Bildirisi anlamına gelen bu belge Karolenj İmparatoru Charlemagne tarafından çeşitli konularda talimatlar vermek için hazırlanan bildirilerden sadece biridir ve genel olarak manastır hayatıyla ilgili talimatları içermektedir. Ortaçağ Avrupa'sında manastır hayatı denince ilk akla gelen ve en yaygın olan manastır tarikatı Benedikten tarikatıdır. Nursia'lı Aziz Benediktus tarafından kurulan bu tarikat, yine aynı kişinin bu tarikatın manastırlarına girecek olan biraderleri için VI. yüzyılda yazdığı 73 bölümden oluşan "kural" (Regula) ile yönetilmektedir. Bu kuralda manastır içerisinde yaşayacak olan keşişlerin dua etmek, ilahi ezberlemek, kutsal metin okumak, meditasyon yapmak ve gündelik işler gibi, yapmak zorunda oldukları her türlü görev saatlerle belirlenmiştir ve keşişlerin bu kuralların dışına çıkmaları kesinlikle yasaktır. Ayrıca manastır yöneticisi olan başrahibin ve diğer tüm çalışanların görevleri ve manastır içinde uyulması gereken kurallar da açıkça yazılmıştır.¹

Bilindiği üzere Ortaçağ Avrupa'sının en güçlü imparatorluklarından biri Karolenj İmparatorluğu'dur. Bu büyük hâkimiyetin en önemli yöneticisi hatta onu imparatorluk haline getiren ise kendisi de inançlı bir Hristiyan olan Charlemagne'dır. Büyük Charles da denilen Charlemagne gerek 800 yılında imparator ilan edildikten sonra ve gerekse öncesinde dini hayata büyük özen göstermiş ve hem yanlış giden dini uygulamaları düzeltmek hem de dini bir bütünlük sağlayabilmek için çok çaba sarf etmiştir. İşte bu bildiri de kralın - kral diyoruz çünkü bu bildiri ilan edildiğinde henüz imparator ilan edilmemiştir - dini hayat üzerindeki bu tutumunun bir yansımasıdır.

Bildirinin aslı Latince'dir ve günümüze gelememiştir. Aşağıda verilecek olan Latince metin Cermenlerin Tarihsel Kayıtları (ya da Abideleri) anlamına gelen *Monumenta Germaniae Historica* adlı eserde bulunmaktadır. Bu eserin editörlerinden biri olan Alfred Boretius metne

¹ Benedikten Kural'ı incelendiğinde bu maddeler görülecektir.

başlamadan önce verdiği bilgide bu bildirinin yer aldığı elyazmalarını belirtmiştir.² Yalnız şunu belirtmek gerekir ki; yine önsözden anlaşıldığına göre, bu bildiri, 4, 10, 11 ve 12 no'lu elyazmalarında, aynı yerde, 37 maddelik bir seri halinde birleştirilmiş olarak bulunmuştur ve Boretius da yazarken bu sıralamayı takip etmiştir. Başka bir önemli nokta ise, bildirinin, bazı elyazmalarında, Charlemagne'ın bu bildiriyle aynı tarihte yayımladığı *Admonitio Generalis*'in bir devamı olarak verilmiş olmasıdır.³ Ancak biz bu elyazmalarını göremediğimiz için, bildiriye Boretius'un baskısında yer aldığı şekliyle, ayrı bir bildiri olarak vereceğiz.

Yukarıda da bahsedildiği gibi bildiri toplam 37 maddeden oluşmaktadır. İlk 16 madde Benedikten tarikatı kuralında bulunan bazı maddeler temel alınarak hazırlandığından ve Benedikten kuralı da yazarı belli olmayan *Regula Magistri*'den yararlanılarak yazıldığından, bildirinin daha iyi anlaşılabilmesi adına, metnin tercümesinde bu iki kuralın ilgili maddeleri ve cümleleri İngilizce çevirilerinin yanı sıra gerektiği ölçüde Latince asıllarından yararlanılarak verilecektir. 17.- 37. maddeler ise daha genel konularla ilgilidir. (bildiri bu şekilde iki bölüme ayrıldığı için çifte bildiri denmiş olmalıdır) Burada bazı maddelerin başlık halinde bırakıldığı, herhangi bir cümle kurulmadığı yani bir karardan ya da talimattan bahsedilmediği görülecektir. Bu durum yadırganmamalıdır. Çünkü bu dönemde bir bildiriye ortaya konan bazı maddeler taslak halinde bırakılarak sonraki bildirimlerde değerlendirilmiş ya da değerlendirilmemiş olabilmektedir. Bunun tespiti için sonraki yıllarda oluşturulan bildiri ya da yasalardaki konuyla ilgili maddelere bakmak gereklidir ve biz de söz konusu bildiriye bulunan bu nitelikteki birkaç madde için aynı yöntemi kullanmış bulunuyoruz.

Metinde yer alan bazı Latince sözcüklerin güncel Latince sözlüklerde bulunmaması nedeniyle, bu kelimelerin anlamları Ortaçağ Latince'si ve gramer kuralları temel alınarak açıklanmıştır. Çünkü bugün öğretilen Klasik Latince ile Ortaçağ Latince'si arasında hem kelime anlamları ve kullanımı hem de gramer kuralları açısından birçok farklılık bulunmaktadır. Ortaçağa özgü Latince metinleri tercüme ederken, metnin daha iyi anlaşılabilmesi için, gramer kurallarındaki değişiklikler göz önüne alınmıştır.

² 1. Eporediensi (Ivrea, İtalya) 34. s. 13., 2. Eporediensi 33. s. 133., 3. Sangallensis (St. Gall, İsviçre) 733, s. 64, 4. Paris. 4613. s. 82, 5. Paris. 9654. s. 9., 6. Vaticanus 582. s. 11., 7. Monachium (Münih, Almanya) 3853. d. 290., 8. Monachium 14468. s. 110., 9. Monachium 19416., 10. Mutina (Modena, İtalya) D. 1,2. s. 168., 11. Gothanus (Gotha, Almanya) 84. s. 218., 12. Bruxellis (Brüksel) 8654-8682., 13. Lyon Q. 119. s. 136., 14. Wolfenbüttel 130. 52, s. 87,134.

³ J. Nelson, "Aachen As A Place of Power", *Topographies of Power in The Early Middle Ages*, Ed.: Frans Theuws, Mayke De Jong, Carine Van Rhijn, Brill, Netherland, 2001, s. 218.

Duplex Legationis Edictum*

Anno dominicae incarnationis DCCLXXXVIII. indictione XII. anno XXI. regni nostri actum est huius legationis edictum in Aquis palatio publico. Data est haec carta die X. Kalendas Aprilis.

1. De monachis gyrovagis vel sarabaitis.
2. De anachoritis: melius est ut hortentur in congregatione permanere, quam animus eorum aliubi ambulare temptet.
3. Ut non parvipendentes sint pastores animarum sibi commissarum, nec maiorem curam habeant de lucris terrenis quam de animabus sibi commissis.
4. De oboedientia quae abbati exhiberi debet, et ut absque murmuratione fiat.
5. De decanis et praepositis: ut eorum mutatio secundum regulam fiat.
6. De cellerariis monasterii: ut non avari mittantur, sed tales quales regula praecipit.
7. Ut ubi corpora sanctorum requiescunt aliud oratorium habeatur, ubi fratres secrete possint orare.
8. De eulogiis.
9. De susceptione hospitem: sicut regula continet.
10. De vestimentis monachorum: ubi superfluum est, abscidatur; et ubi minus, augeatur.
11. De noviter venientibus ad conversationem: ut secundum regulam probentur, et non antea suscipiantur nisi sicut regula iubet; et nullus cogatur invitus promittere. Et de oboedientia et de stabilitate permanendi, sicut regula habet.
12. De filiis nobilium qui offeruntur.
13. De ordinando abbate.
14. De fratribus in via directis.
15. Ut nullus Abbas pro susceptione monachi praemium non quaerat.

* Bildirinin Latince'den Türkçe'ye çevirisi Fribourg Üniversitesi, Klasik Filoloji Bölümü Doktora Öğrencisi Aydın Mutlu tarafından gözden geçirilmiştir. aydinmutlu@yahoo.com.

16. Ut disciplina monachis regularis imponatur non secularis, id est non orbentur nec mancationes alias habeant nisi ex auctoritate regulae.
17. Ut comites pupillorum et orfanorum causas primum audiant; et in venationem non vadant illo die quando placitum debent custodire nec ad pastum.
18. De sacramentis fidelitatis causa, quod nobis et filiis nostris iurare debent, quod his verbis contestari debet: 'Sic promitto ego ille partibus domini mei Caroli regis et filiorum eius, quia fidelis sum et ero diebus vitae meae sine fraude et malo ingenio'.
19. De monasteriis minutis ubi nonnanes sine regula sedent, volumus ut in unum locum congregatio fiat regularis, et episcopus praevideat ubi fieri possint. Et ut nulla abbatissa foras monasterio exire non praesumat sine nostra iussione nec sibi subditas facere permittat; et earum claustra sint bene firmata, et nullatenus ibi vinileodos scribere vel mittere praesumant: et de pallore earum propter sanguinis minuationem.
20. De tabulis vel codicibus requirendis, et ut nullus in psalterio vel in euangelio vel in aliis rebus sortire praesumat, nec divinationes aliquas observare.
21. Ut nullus gloriatur per iniustam rationem aut conquirere aliquid aut continere.
22. Ut illae disciplinae, quae propter legem conservandam sunt constitutae, propter praemium non dimittantur.
23. Ut audiant episcopi baptisterium presbyterorum, ut secundum morem Romanum baptizent.
24. De calciamentis secundum Romanum usum.
25. Ut in diebus festis vel dominicis omnes ad ecclesiam veniant; et non invitent presbyteros ad domus suas ad missam faciendam.
26. Omnino prohibendum est omnibus ebrietatis malum, et istas coniurationes quas faciunt per sanctum Stephanum aut per nos aut per filios nostros prohibemus. Et praecipimus, ut episcopi vel abbates non vadant per casas miscendo.
27. De eo quod missi nostri providere debent, ne forte aliquis clamor super episcopum vel abbatem seu abbatissam vel camitem seu super qualemcumque gradum sit, et nobis renuntiare.

28. De iniustis teloneis.
29. De manu leprosi.
30. Ut monachi et qui in sacerdotali gradu canstituti sunt ad secularia negotia non transeant. De reliquis tonsoratis detur spatium usque in synodum nostrum.
31. Ut episcopi et abbates et abbatissae cupplas canum non habeant nec falcones nec accipitres nec ioculatores.
32. De pauperibus in plateis vel in quadruviis iacentibus: ut ad ecclesiam veniant et illorum confessiones donent.
33. Ut super altaria teguria fiant vel laquearia.
34. Ut cloccas non baptizent nec cartas per perticas appendant propter grandinem.
35. Ut missi nostri provideant beneficia nostra quomodo sunt condicta, et nobis renuntiare sciant.
36. De leprosis: ut se non intermisceant alio populo.
37. Et omnino missis nostris praecipimus, ut bona quae aliis per verbum nostrum docent facere factis in se ipsis ostendant.⁴

⁴ Duplex Legationis Edictum, *MGH, Leges II, Cap. I*, no.:23, Ed.: A. Boretius, Hanover 1883, s. 62-64.

Heyetin Çifte Bildirisi

Heyetin bu bildirisi, İsa'nın yeniden doğuşunun 789., on beş yıllık dönemin 12., hâkimiyetimizin 21. yılında Aachen Kraliyet Sarayı'nda yayımlanmıştır. Bu belge 23 Mart'ta ilan edilmiştir.

1. Başboş ve aylak keşişler hakkında.
2. Münzeviler hakkında: akılları başka bir yerde, başboş dolaşmaya teşvik edileceklerine, cemaat içinde kalmak için teşvik edilmeleri daha iyidir.
3. Çobanlar kendilerine emanet edilmiş ruhlarını hor görmesinler, kendilerine emanet edilmiş ruhlarından ziyade dünya zenginliklerine daha fazla önem vermesinler.
4. Başrahibe gösterilmesi gereken itaatler hakkında; bunlar mırıldanmadan yerine getirilmelidir.
5. Kilise dekanları ve manastır başrahipleri hakkında: onların değiştirilmeleri kurala göre yapılmalıdır.
6. Manastırın kilercileri hakkında: açgözlü kişiler atanmamalıdır, kural neyi emrediyorsa öyle yapılmalıdır.
7. Azizlerin vücutlarının dinlendiği yerde başka küçük bir tapınağa sahip olunmalıdır, orada biraderler yalnız başlarına dua edebilmelidirler.
8. Armağanlar hakkında.
9. Konukların kabulü hakkında: kurala göre davranılmalıdır.
10. Keşişlerin kıyafetleri hakkında: bunlar çok olan yerlerde bir kenara ayrılmalı, daha az olan yerlerde ise arttırılmalıdır.
11. Manastır hayatına yeni gelenler hakkında: kurala göre onaylanmalıdırlar, kural emretmedikçe daha önce kabul edilmemeli ve gönülsüz olan hiç kimse yemin etmek için zorlanmamalıdır. İkametgâhın istikrarı ve ona bağlılık hakkında: bu, tıpkı bir kuralmış gibi kabul edilmelidir.
12. Soyluların [manastıra] teslim ettikleri oğulları hakkında.
13. Başrahibin atanması hakkında.
14. Yolculuğa gönderilmiş biraderler hakkında.

15. Hiçbir başrahip bir keşişin kabul edilmesi için karşılık istememelidir.
16. Keşişlere dünyevi disiplin değil, kuralın disiplini zorla kabul ettirilmelidir, yani kuralın hükmünden çıkmadıkça, ne kör edilmeliler ne de başka bir sakatlanmaya maruz bırakılmalılar.
17. [Sorumlu oldukları] bölgelerin ve kimsesizlerin durumundan ilk önce kontlar haberdar olmalıdır ve buldukları yeri korumaları gereken günde ne avlanmaya ne de ziyafete gitmemelidirler.
18. Bizim için ve oğullarımız için yemin etmeleri gerekenlerin sadakat yeminlerinin durumu hakkında: şu sözlerle yemin edilmelidir: 'Bu suretle ben, efendim kral Karolus'un ve onun oğullarının namına söz veriyorum ki, ben sadık biriyim ve hayatım boyunca dürüst ve iyi niyetli olarak sadık kalacağım.'
19. Küçük manastırlarda kural olmadan ikamet eden rahibeler hakkında: istiyoruz ki cemaat tek bir yerdeki manastır kuralına uyum sağlasın ve piskopos orada olabilecekleri planlasın. Ayrıca hiçbir başrahibe, ne bizim emrimiz olmadan manastır dışına çıkmaya cüret etsin ne de kendisine bağlı kişilerin bunu yapmasına izin versin. Onların manastırları iyi bir şekilde tahkim edilmeli ve onlar orada hiçbir şekilde winileodlar yazmaya ve göndermeye cüret etmemelidirler: ayrıca kansızlıktan dolayı onların solgunluğu hakkında.
20. Yazılı tabletler ve elyazmalarına duyulan ihtiyaç hakkında: hiç kimse ne Mezmurlar Kitabı'nda, İncil'de ya da başka şeylerde geleceği okumaya ne de başka türlü kehanetleri önemsemeye cüret etmemelidir.
21. Hiç kimse haksız unvan sayesinde önemli bir şeyi elinde tuttuğu ya da edindiği için övünmemelidir.
22. İnsanlar, yasaya uyulması amacıyla belirlenmiş cezaya karşılık olarak ücret ödeyerek cezadan muaf tutulmamalıdır.
23. Piskoposlar, Roma geleneğine uygun vaftiz yapsınlar diye, rahiplerin vaftiz ayinini dinlemelidirler.
24. Roma geleneğine uygun ayakkabılar hakkında.
25. Herkes bayram günlerinde ve İsa'nın gününde kiliseye gelmelidir; ayrıca [hiç kimse] Aşai Rabbani ayini için kendi evine rahipleri davet etmemelidir.

26. Sarhoşluk günahı mutlaka herkese yasaklanmalıdır. Aziz Stephanus, kendimiz ya da oğullarımız için yapılan yeminli ittifakları yasaklıyoruz ve şunu emrediyoruz ki, piskoposlar ve başrahipler halka karışmak için evlerinden çıkmasınlar.
27. Elçilerimizin önlemleri gereken işle ilgili; onlar her durumda, bir kimsenin, piskoposu, başrahibi, başrahibeyi, kontu ya da konumu ne olursa olsun mevki sahibi birini şikâyet etmesini önlemeli ve bize bildirmelidirler.
28. Yasadışı geçiş ücretleri hakkında.
29. Cüzzamlının eli hakkında.
30. Keşişler ve rahiplik rütbesine atanmış olanlar dünyevi işleri üstlenmemelidirler. Diğer rahiplere gelince, meclisimize kadar zaman tanınmalıdır.
31. Piskoposlar, başrahipler ve başrahibeler ne çift köpeğe, ne çift doğana, ne çift kartala ne de çift soytarıya sahip olmalıdırlar.
32. Caddelerde ya da kavşaklarda uzanan fakirlerle ilgili: kiliseye gelsinler ve onların itirafları bağışlansın.
33. Sunakların üzerinde ya kubbeler ya da kaplamalı tavanlar olmalıdır.
34. [Halktan] kişiler ne çanları vaftiz etmelidir, ne de hamile olabilmek için çubuklar üzerinde yazılar sarkıtmalıdır.
35. Elçilerimiz topraklarımızın nasıl ekilmiş olduğuna dikkat etmeli ve bunu bize bildirmeyi bilmelidirler.
36. Cüzzamlılar hakkında: kendilerini [cüzzamlı olmayan] başka insanlarla karıştırmamalıdırlar.
37. Ayrıca bütünüyle elçilerimize emrediyoruz ki, bizim emrimizle başkalarına iyi şeyler yapmayı öğretsinler, [bunları] bizzat kendi yaptıklarıyla gösterebilirler.

Girişte de belirtildiği üzere bu bildirinin ilk 16 maddesi Benedikten tarikat kuralının ilgili maddeleri temel alınarak yazılmıştır. Bu nedenle bildirinin maddeleriyle örtüşen tarikat kuralı maddeleri burada karşılaştırmalı olarak sunulacaktır. Buradaki sunumda herhangi bir değerlendirmeye girilmeden yukarıdaki maddelerin daha iyi anlaşılabilmesi için Benedikten Kuralının ilgili maddeleri verilecektir.

Charlemagne Bildirisinin 1. ve 2. maddeleriyle ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 1. maddesi:

Benedikten Kuralı'na göre; dört tür keşiş vardır: İlki Cenobitlerdir.⁵ Bunlar manastırlarda yaşarlar ve bir kuralın ve bir başrahibin yönetimindedirler. İkinci tür Ankoritler⁶ (anachorites) yani münzevilerdir. Onların değişimi bir keşiş adayı hevesi değildir, manastırda uzun süren bir denemeden geçerler. Cemaat yardımı onlara şeytanla nasıl mücadele edeceklerini öğretir. Onlar bedeninin zaaflarına karşı mücadele etmek için yeteri kadar güçlüdürler.⁷ Keşişlerin 3. türü Sarabaitlerdir ve onlar acınacak haldedirler. Onlar deneme ölçütü üzerine odaklanan hiçbir kuralla test edilmezler, onlar ocakta denenmiş altına benzemezler, kurşun gibi yumuşaktırlar. Görünüşte başlarının tepesini traş ederek Tanrı'ya uzanırlar ama yine de yaptıklarıyla dünyaya sadık kalırlar. İkili ve üçlü hatta tek kişi olarak bir kılavuzları olmaksızın, İsa'nın olmayan⁸ kendilerine ait koyun ağıllarında yaşarlar. Canlarının istediği onlar için yasadır, fikirlerini ve isteklerini kutsal olarak adlandırır, onları sinirlendiren şey onların söylediklerine izin verilmemesidir. Keşişlerin 4. türü Gyrovaguelerdir. Hayatlarını çeşitli bölgeleri dolaşarak geçirirler, bir seferde 3 ya da 4 gün başka keşişlerin hücrelerinde kalırlar, her zaman hareket halindedirler ve asla sabit değillerdir. İsteklerine ve damak zevklerine köledirler, her yönüyle Sarabaitlerden daha kötüdürler. Bu keşişlerin başıboş dolaştıkları hayat tarzını konuşmaktansa susmak daha iyidir.⁹

Charlemagne Bildirisinin 3. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 2. maddesi:

Bir manastırın yönetimini hak etmiş olan başrahip ona söylenen şeyleri daima hatırlamalıdır; eylemleriyle isminin büyüklüğüne uygun olarak yaşmalıdır. Adıyla çağrıldığından dolayı manastırda İsa'yı temsil ettiğine inanmalıdır. Havarinin söylediği gibi: “ çünkü sizi yeniden korkuya sürükleyecek kölelik ruhunu almadınız, oğulluk ruhunu aldınız. Bu ruhla “Abba,¹⁰ Baba” diye sesleniriz.”¹¹ Bu yüzden başrahip İsa'nın yasasına uygun olmayan hiçbir şeyi emretmemeli, düzenlememeli ya da

⁵ İngilizce'de manastırda yaşayan tarikat üyesi demektir.

⁶ İngilizce'de yalnızlığı seven, toplumdan kaçan adam demektir.

⁷ Abbot Parry, Trans., *The Rule of Saint Benedict*, Gracewing, 1990, s. 7.

⁸ P. Barry, Trans., *Saint Benedict's Rule*, HiddenSpring, USA 2004, s. 52.

⁹ T. Kardong, *Benedict's Rule: A Translation and Commentary*, The Liturgical Press, USA 1996, s. 34.

¹⁰ Abba Aramice'de baba anlamına gelmektedir.

¹¹ Kutsal Kitap, Pavlus'tan Romalılara Mektup, 8:15, Kitabı Mukaddes Şirketi, İstanbul 2006, s. 1432.

öğretmemelidir. Başrahip unvanını kabul eden kişi iyi ve kutsal olan her şeyi kelimelerinden ziyade yaptıklarıyla göstermelidir.¹²

Charlemagne Bildirisinin 4. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 5. maddesi:

İsa öğrencilere şöyle der: “sizi dinleyen kişi, beni dinlemiş olur.”¹³ Eğer bir öğrenci isteksizce ve sadece sesli değil içinden de olsa, mırıldanarak itaat ederse, emri yerine getiriyor olsa bile, o yaptığı Tanrı için kabul edilebilir değildir. O, mırıldananın kalbini gördüğü için, o kişi yaptığı şey için hiçbir teşekkür alamayacaktır.¹⁴

Charlemagne Bildirisinin 5. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 21. maddesi:

Eğer cemaat genişse, bırakın orada onlar içinden kutsal hayatı ve iyi şöhreti olan biraderler seçilsinler ve bırakın bunlar dekanlık¹⁵ yapsınlar. Onlar tüm konularda, Tanrı'nın emirlerine ve kendi başrahibinin talimatlarına uygun olarak dekanlıklarının sorumluluğu almalıdırlar.¹⁶ Onlar sırayla değil hayatlarının erdemli oluşu ve öğretilerinin bilgeliği için seçilmelidirler.¹⁷

Charlemagne Bildirisinin 6. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 31. maddesi:

Manastırın kilercisi cemaatten seçilmelidir. Akıllı biri olmalıdır, olgun karakterli iyi disipline edilmiş olmalıdır. Açgözlü, kibirli, kaba, insafsız, cimri ve müsrif olmamalıdır. Bundan ziyade Tanrı korkusu olan biri olmalıdır ve tüm cemaate baba gibi davranmalıdır. Herkese özen göstermelidir. Tüm işlerden sorumlu olmalıdır¹⁸ ama başrahibin emri olmadan hiçbir şey yapmamalıdır ama emredilmiş her şeyi yapmalıdır. Biraderlerini küçümsememelidir. Eğer bir birader ondan mantıksız bir

¹² Kardong, *a.g.e.*, s. 47.

¹³ Bu ifade İncil'de şu şekilde yer almaktadır: “sizi dinleyen beni dinlemiş olur, sizi reddeden beni reddetmiş olur. Beni reddeden de beni göndereni reddetmiş olur”, Luka, 10:16. Aynı zamanda Ad Monachos Magistri Regula (RM)'da da bu ifadeye yer verilmiştir. MPL, vol. 088, 0943-1052D, s. 972.

¹⁴ Kardong, *a.g.e.*, s. 103.

¹⁵ Ortaçağ manastır sisteminde dekan denilen görevli, başrahip tarafından atanmaktadır ve 10 kişiden oluşan grubu denetlemektedir. Bazen bu grubu 2 dekanın denetlediği de görülmektedir. Dekanlar keşişlerin yaptıkları her şeyi başrahibe bildirmekle yükümlüdürler.

¹⁶ P. J. Geary, *Readings in Medieval History: The Early Middle Ages*, University of Toronto Press, Canada 2010, s. 171.

¹⁷ Kardong, *a.g.e.*, s. 217-218.

¹⁸ M. Dreuille, *The Rule of Saint Benedict And The Ascetic Traditions From Asia to The West*, MPG Books Ltd., England 2000, s.213.

şekilde bir şey isterse, azarlayarak onu ezmemelidir. Havarinin söylediğini daima hatırlamalıdır: “kim iyi hizmet ederse kendisi için iyi bir mevki kazanır.”¹⁹ Hastalara, çocuklara, konuklara ve fakirlere büyük bir özenle bol bol vermelidir ve yargılama gününde tüm bunların hesabını vereceğinden kuşkusu olmamalıdır.²⁰ Cemaat genişse ona yardımcıları verilsin, o onların yardımıyla kendisine emanet edilen işi sakın bir zihinle yerine getirmelidir.²¹

Charlemagne Bildirisinin 7. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 52. maddesi:

Tapınak kendi adının belirttiği gibi, sadece dua edilen bir yer olmalıdır,²² orada başka hiçbir şey yapılmamalı ve saklanmamalıdır. Tanrı'nın İşi bittiğinde, kişiler derin bir sessizlik içinde oradan ayrılmalıdır ve Tanrı'ya büyük saygı göstermelidirler. Böylece kendi kendine dua etmek isteyen biraderin isteği, başkasının düşüncesizliğiyle engellenmez. Ama eğer birisi başka bir zamanda kişisel olarak dua etmek isterse bırakın o oraya gitsin ve yüksek sesle değil, gözyaşlarıyla ve kalbinin tüm içtenliğiyle dua etsin. Bu nedenle, bu tür bir işle meşgul olmayan her kim olursa olsun, ona tapınakta kalmak için izin verilmemelidir. Başkasının ibadeti bozulmamalıdır.

Charlemagne Bildirisinin 8. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 54. maddesi:

Başrahip onayı olmadan akrabalarından ya da diğer insanlardan, küçük hediyeler, dindar hediyeler ya da mektuplar almak için keşişlere izin verilmemiştir, kendileri arasında o şeyleri değiş tokuş da edemezler. Bir keşişe onun akrabaları tarafından herhangi bir şey gönderilse bile ilk önce başrahabin bilgisi olmadan onu almaya cüret etmemelidir ama o emrederse hediye alınabilir. Onu istediği kişiye vermek başrahabin yetkisindedir, hediyein gönderildiği birader üzülmemelidir.²³

Charlemagne Bildirisinin 9. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 53. maddesi:

Gelen tüm konuklar İsa “ben bir yabancıydım ve sen beni içeri aldın”²⁴ dediği için İsa gibi kabul edilmelidir. Herkese, özellikle kardeş keşişlere ve hacılara saygı gösterilmelidir. Konuk ilan edilir edilmez, daha üst bir yetkili

¹⁹ Pavlus'tan Timetios'a 1. Mektup, 3:13.

²⁰ Kardong, *a.g.e.*, s. 258.

²¹ L. J. Doyle, Trans., *The Rule of Saint Benedict*, USA 2001, s. 84.

²² A. M. Crosby, *The Benedictine Handbook*, Canterbury Press, Great Britain 2003, s. 74.

²³ Kardong, *a.g.e.*, s. 436.

²⁴ Aynı ifade Matta 25:35'te bulunmaktadır.

ya da biraderler onunla tanışmak için acele etmelidir. Onlar ilk olarak birlikte dua etmeli ve sonra barış içinde kucaklaşmalıdırlar. İlk önce dua edilmedikçe, şeytanın hilesinden dolayı barış öpücüğü verilmemelidir. Başrahip konukların ellerine su dökmelidir ve tüm cemaatin yaptığı gibi tüm konukların ayaklarını yıkamalıdır. En büyük özen fakirlerin ve hacıların kabulünde sergilenmelidir.²⁵

Charlemagne Bildirisinin 10. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 55. maddesi:

Biraderlere onların yaşadığı yerin iklimine ve koşullarına uygun kıyafet verilmelidir. Daha çok soğuk olan bölgeler için daha çok ihtiyaç varken, ılık yerlerde daha az gereklidir. Bu nedenle başrahip bu konularda duyarlı olmalıdır. Bizim düşüncemize göre ılık iklimler için her keşişe bir tunik ve başlık yeterlidir. Orada kış için kalın bir başlık ve yaz için eskimiş ya da ince bir başlık olmalıdır. Kişi iş için bir önlük ve ayağını örtmesi için ayakkabılar ya da sandaletlere sahip olmalıdır. Keşişler bu eşyaların renk ve kumaşı hakkında endişe duymamalıdırlar. Yeni kıyafet aldıklarında hemen eskilere dönmeli, onları fakirler için dolapta saklamalıdırlar. Bir keşiş için 2 tunik ve 2 başlık yeterlidir. Bir yolculuğa gönderilenler dolap kıyafetlerinden pantolonlar almalı ve döndüklerinde onları yıkamalı ve geri koymalıdırlar.²⁶

Charlemagne Bildirisinin 11. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 58. maddesi:

Dini bir hayata ilk kez girecek kişiye kolay bir giriş için izin verilmemelidir. Havarinin dediği gibi “onlar Tanrı’danlarsa ruhlarını sınavın.”²⁷ Bu nedenle eğer yeni gelen inatla eleştirilmesine rağmen, hem onun girişi için çıkarılan zorluğa hem de ona yüklenen zahmetlere acı içinde dayanmaya devam ederse ve de isteğinde ısrar ederse girmesi için ona izin verilmelidir ve birkaç gün konuk salonunda tutulmalıdır. Sonra yenilerin hüccesine alınmalı, orada meditasyon yapmalı, yemek yemeli ve uyumalıdır.

Onlar onu mesleğe kabul ettiklerinde, o, herkesin huzurunda, önce Tanrı ve onun azizlerine, istikrar, davranışlarının düzenlemesi ve itaat için yemin etmelidir. Bu yemin formunu sunaktaki azizlerin kutsal emanetleri ve orada olan başrahibin namına yazmalıdır. Onu kendi elleriyle yazmalıdır, eğer nasıl yapacağını bilmiyorsa, onun ricasıyla başka biri onun adına onu yazmalıdır.²⁸

²⁵ Kardong, *a.g.e.*, s. 420.

²⁶ Kardong, *a.g.e.*, s. 440.

²⁷ İncil’de şöyle der: “Sevgili kardeşlerim, her ruha inanmayın. Tanrı’dan olup olmadıkları anlamak için ruhları sınavın”, Yuhanna’nın Birinci Mektubu, 4:1.

²⁸ Gregory The Great, *Life of Our Most Holy Father St. Benedict*, Thomas Baker, London 1898, s. 79.

Charlemagne Bildirisinin 12. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 59. maddesi:

Herhangi bir soylu oğlunu manastırda Tanrı'ya sunacaksa, eğer çocuk küçükse, ebeveynleri onun için yukarıda söylenen yazılı yemini²⁹ gerçekleştirsinler, Aşai Rabbani ayini ile, sunağın örtüsünü kullanarak belgeyi ve çocuğun elini sarsınlar, böylece onu sunmuş olurlar.³⁰ Onun malvarlığı konusunda, belgede söylendiği şekliyle, onlar herhangi bir şeye ihtiyacı olduğu zaman ona o şeyi sağlamayacaklarına ya da vermeyeceklerine dair yeminli söz vermelidirler. Daha fakir olanlar da aynı şekilde davransınlar.³¹

Charlemagne Bildirisinin 13. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 64. maddesi:

Başrahibin seçiminde daima aşağıdaki metot uygulansın: Başrahip ya tüm cemaatin ortak fikriyle Tanrı korkusu içinde seçilmelidir ya da aynı cemaatin küçük bir bölümü daha büyük bir bilgelikle seçmelidir. O, cemaatin en altında olsa bile bilgeliği, eğitimi ve erdemli yaşamı hesaba katılarak bu dereceye yükseltilsin.³²

Charlemagne Bildirisinin 14. maddesi ile ilgili olan Benedikten Kuralı'nın 67. maddesi:

Bir yolculuğa gönderilen biraderler, kendilerini başrahibin ve tüm tarikat kardeşlerinin dualarına emanet etsinler ve daima Tanrı'nın İşi (Opus Dei)'nin³³ son duasında³⁴ orada olmayan herkes için bir anma töreni yapılsın. Geri geldiklerinde, her dönüş günlerinde, kilise kanununa göre belirlenen tüm saatler boyunca küçük tapınağın zemininde yere serilerek uzansınlar. Tanrı'nın İşi tamamlandığında, yolda yapmış olabilecekleri hatalar için herkesin dualarını istesinler. Hiç kimse başkasının manastır dışında duyduğu ya da gördüğü şeyle ilgilenmeye cüret etmesin, çünkü bu bereketli bir günah sebebidir. Eğer biri bunu yapmaya cüret ederse kuralla belirlenmiş cezaya maruz bırakılsın.³⁵

²⁹ Kuralın 58. maddesinde manastıra girerken edilen yeminde söylenenler verilmektedir. Bu maddede de yukarıdaki yemin derken o cümlelerden bahsedilmektedir.

³⁰ B. Verheyen, Translated by Rev., *The Rule of St. Benedict*, <http://www.ccel.org/ccel/benedict/rule2/files/rule2.html#ch59>.

³¹ Gregory, *a.g.e.*, s. 81.

³² Gregory, *a.g.e.*, s. 84.

³³ Opus Dei, Türkçe Tanrı'nın İşi anlamına gelmekle beraber, Kutsal Görev (Divine Office) ya da Saatlerin Litürjisi (Liturgy of The Hours) olarak da bilinmektedir. Gece ya da günün değişmeyen belli saatlerinde söylenen/okunan belirli ilahileri, duaları ve İncilden metinleri ifade etmek için kullanılan bir terimdir.

³⁴ Burada kastedilen yedi duadan oluşan Opus Dei'nin, Latince "Complere", "tamamlamak" fiilinden gelen ve İngilizce'de "Compline" denilen son duası yani gece duasıdır.

³⁵ Gregory, *a.g.e.*, s. 86.

Değerlendirme

Bildirinin ilk 16 maddesi ve Benedikten tarikat kuralının ilgili maddeleri incelendiğinde görülecektir ki, dini yaşam konusunda Charlemagne Nursia'lı Aziz Benedictus ile aynı fikirlere sahiptir. İlk 16 maddenin bir kısmını açıklamaya bile gerek duymamış yüklemsiz cümlelerle kuralı işaret etmekle yetinmiştir. Açıkladığı maddeler ise zaten kuralın ilgili maddeleriyle aynı şeyi söylemektedir. Geri kalan 17 maddede ise yine dini hayatla ilgili talimatlara yer verilmiştir.

Bildirinin tamamı kısaca değerlendirilecek olursa ilk maddede keşiş nevilерinden olan sarabaitler ve gyrovaguelerden bahsedilmekte ve bunların yaşadığı hayatın dini hayat için uygun bir tarz olmadığına değinilmektedir. Bu maddenin kuralla örtüşen maddesinden de anlaşılacağı üzere bu tür bir keşiş hayatını seçmek tasvip edilen bir şey değildir. Bu arada gittikleri yerlerde üç ya da dört günden fazla kalmamalarının nedeni, daha fazla kalan misafir keşişlerin o günden sonra diğer keşişlerle günlük işleri paylaşma zorunlulukları olmalıdır. Bu nedenle herhangi bir iş yapmamak için üç dört günden daha fazla bir yerde kalmamaktadırlar. Bu da onaylanan bir şey olmasa gerektir. Sonuç olarak bu madde Ortaçağ keşiş türleri ve bunların yaşam tarzı hakkında bilgi vererek manastır hayatına ışık tutmaktadır.

İkinci maddede dört keşiş türünden biri olan ankoritlerden bahsedilmekte ve bunların diğer keşişler gibi dışarıda gezmek için değil manastır içinde yaşamak için teşvik edilmeleri bildirilmektedir. Çünkü bu kişiler münzevilerdir yani inzivaya çekilip tek başına kalmayı seçen kişilerdir. Maddede bu kişilerin bir cemaat içinde kalmalarının daha uygun olacağı belirtilmiştir. Zaten batı manastır sisteminde doğuda olduğu gibi tek başına yaşamak diye bir durum söz konusu değildir. Benediktus'un kuralı da bunu gerektirir. Görüldüğü üzere kurala da uygun olarak uzun bir sınavdan geçirilen bu kişilerin şeytana karşı mücadele edebilmek için cemaat içerisinde olmaları tavsiye edilmiştir.

Üçüncü maddede çoban olarak adlandırılan başrahibin dünya malına değil de, İsa'nın temsilcisi olduğu için manevi hayata daha çok önem vermesi gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca bu nedenle İsa'nın emrettiği şeyleri emretmeli ve faaliyetleriyle de bunu desteklemelidir.

Dördüncü ve beşinci madde yine başrahibe ilgili maddelerdir. İlkinde başrahibe itaatin önemi vurgulanmış ve mırıldanarak, istemeden yapılan itaatin Tanrı katında kabul edilmeyeceği belirtilmiştir. Zaten tarikata girmek için edilen yeminin barındırması gereken üç şarttan biri olan sadakat şartı bünyesinde ifade edilen şey tam itaattir. İkincisinde ise başrahibe yardımcı

olan dekanlardan ve nasıl seçileceklerinden bahsedilmektedir. Bu madde sayesinde manastır yönetimi hakkında bilgi edinmekteyiz.

Manastır çalışanları ile ilgili bilgi veren bir diğer madde altıncı maddedir. Burada manastır kilercisinin özellikleri ve diğerlerine nasıl davranması gerektiği anlatılmıştır. Bildiriye böyle bir maddenin konulmasından anlaşılıyor ki, kilerci manastırın önemli çalışanlarından biriydi ve diğerlerine nazaran mutlaka taşınması gereken özellikleri vardı.

Manastırda gerek dua etmek gerekse meditasyon için yalnız kalmak yerine getirilmesi gereken kurallardan biridir. Bu nedenle bir biraderin diğer biraderi rahatsız etmemesi çok önemlidir. Manastır bünyesinde bulunan küçük tapınak sadece yalnız değil toplu halde dua etmek için de kullanılan bir yerdir. Yedinci maddede bu tapınakta yapılacak tek kişilik duaların şart koşulan sessizlik içinde yapılması vurgulanmaktadır.

Kutsal yapı içerisine dışarıdan bir şey kabul etmek hoş karşılanmadığı için bu girişi engellemek adına sekizinci madde konulmuştur. Bu maddede hiçbir keşişin ne suretle olursa olsun başrahibin izni olmadan manastıra hediye adı altında bir şeyler sokması yasaklanmaktadır. Üstelik yine maddeden anlaşılıyor ki, başrahibin gelen hediyeyi kabul ettiği takdirde bunu istediği keşişe verme yetkisi vardır ve asıl hediye sahibi keşişin buna üzölmeye hakkı yoktur.

Manastır hayatında konuk kabulü oldukça önemli bir yere sahiptir. Her manastırda konuklar için ayrı bölümler düzenlenmiştir, hatta bazı zengin manastırlarda bu amaçla ayrı binalar inşa edildiği de görölmektedir. Maddeye bakılacak olunursa gelen konukların ağırılanması bir tarafa karşılanmasında da bir kalıbın olduğu fark edilecektir. Anlaşılan her keşiş konukla tanışmak durumundadır ve bunun için acele etmelidir. Konuğun bu tanışma faslı için çok bekletilmesinin istenmediği anlaşılıyor. Diğer bir ilginç nokta ise ayak yıkama âdetinin başrahip tarafından da uygulanmasıdır. Manastırlarda bir hiyerarşi olduğu bilinmektedir ama görölüyor ki konu misafir ağırılama olduğunda piramidin en üstünde olanla en altında olan arasında bir fark kalmamaktadır. Üstelik bu incelik dolu davranış şekli sadece zenginler, tarikat biraderleri ya da hacılar için değil, fakirler için de geçerlidir.

Onuncu madde bize keşiş kıyafetleri hakkında bilgi vermektedir. Buradan anlaşılıyor ki keşişler manastır duvarları içinde pantolon giymemektedirler ve yine anlaşılıyor ki dışarıda pantolon giymek gereklidir ve manastırda dışarıda giyilecek kıyafetlerin tutulduğu bir dolap bulunmaktadır. Bu dolaptan alınan kıyafetlerin giyilme zorunluluğu ortadan kalktığında nasıl alındıysa o şekilde bırakılmalıdırlar. Manastır yemininin

diğer bir şartı olan yoksulluk bu maddede de karşımıza çıkmaktadır. Şöyle ki, maddede bir keşişin en fazla iki tuniği ve iki başlığı olması yeterli görülmüştür. Zaten bu kıyafet de onun malı değildir. Manastıra kabul edildiğinde görevliler tarafından ona verilmiştir ve fazlasına ihtiyacı yoktur. Ayrıca anlıyoruz ki, belli aralıklarla yeni kıyafetler dağıtıldığında eski olanlar yardımlaşmanın bir gereği olarak fakirlere verilmektedir. Sadece kıyafet değil yiyecek dağıtılan yerler de olan manastırlar bu işlevlerinden dolayı etraflarında kasabaların oluşmasına mahal vermiş kurumlardır.

Manastırda kalmak için gönüllülük esastır. 11. maddede de manastıra girerken edilen yeminden, bu yeminin edilmesi için hiçbir zorlama yapılmaması gerektiğinden yani kısacası gönüllülük esastır bahsedilmektedir. Maddeden anlaşılıyor ki keşiş adayı zorlu bir sınavdan geçirilmekte ve bu sınav sonunda başarılı olduğu takdirde eğer hala keşiş olmak istiyorsa cemaate kabul edilmektedir. Ancak yine de hemen, tam olarak manastır bünyesine alınmamakta, bir süre konuk muamelesi görmekte ve yeni keşişlerin hücrelerinde kalmaktadır. Edilen yemin ise anlaşılacak olan o ki bir tören havasında gerçekleştirilmekte ve keşiş adayı bilmese dahi bilen biri tarafından yazıya geçirilmektedir. Demek ki kesinlikle yazılı belge halinde saklanması gerekli görülmüştür.

12. madde ailesi tarafından manastıra emanet edilmek istenen keşiş adayının yaşının küçük olması durumunda ailesinin onun için nasıl bir yemin etmesi gerektiği ya da ailenin de ona dışarıdan herhangi bir şey getirmeyeceğine dair yemin etmesi gerektiği belirtilmektedir.

13. maddeden anlaşıldığına göre başrahip cemaatin tümünün oyuyla seçildiği gibi cemaat içerisinde belli bir grubun oyuyla da seçilebilmektedir. Bu grup büyük ihtimalle içinde dekanların da olduğu yönetici gruptur. Ayrıca maddeden anlaşılacak olan bir diğer önemli nokta başrahabin seçiminde herhangi bir şart olamamasıdır. Yani aday sıradan bir keşiş de olsa yeterli erdeme sahip olduğuna inanıldığı takdirde başrahip seçilebilmektedir.

Yolculuğa gönderilen biraderler hakkında bilgi veren 14. maddeden anlaşılıyor ki, toplu dua sırasında yolculukta olan biraderler için de dua edilmektedir. Ayrıca manastıra geri gelen keşiş, yolda günah işlediği ihtimalinin kuvvetli görülmesinden olsa gerek, günahları için dua dilemektedir. Bu maddede asıl önemli olan ise manastıra sadece hediyelerin değil dışarıda görülen şeylerin bilgisinin de girmesine engel olunduğudur. Yani keşişler dışarıda her ne görürlerse görsünler bu çok ilginç de olsa manastıra gelip bunu anlatmamalıydılar ve içerde kalan keşişlerde bu konuda onlara soru sormamalıydı. Aksi takdirde günah işlemiş olacaktı. Üstelik bunun için kuralda bir yaptırıma da yer verildiği görülmektedir.

15. maddeden anlaşıldığı üzere manastıra girmek ücretsizdir. Yalnız böyle bir maddenin konulmasının sebebi muhtemelen bu kuralın bazı başrahipler tarafından ihlal edilmiş olmasıdır. Demek ki her manastırda ortak bir uygulama olması istenmiştir ve demek ki her başrahip aynı şekilde davranmamaktadır.

Tarikat kuralıyla ilgili olan son maddeye bakıldığında manastıra girmeyi kabul etmiş ve zorlu sınavlardan geçmiş her keşişe kuralın buyruklarının zorla kabul ettirilmesinin gerekliliğinin vurgulandığı görülmektedir. Buradan anlaşılıyor ki, manastır yemini etmek ya da tarikata girmek için bir zorlama söz konusu değildir, ancak bir kez içeri girildiği takdirde orada kalmak isteniyorsa kurala tam itaat etmek zorunludur ve kuralın hükümleri ihlal edilmedikçe hiçbir keşiş kör edilmemeli ya da başka bir fiziksel sakatlığa maruz bırakılmamalıdır. Burada önemli olan kuralın buyruklarına uyulması için konulan sert cezalardır. Sonuç olarak kurala uymak bir keşişin asla ihmal etmemesi gereken öncelikli görevidir.

17-37. maddeler ise daha genel konuları içermektedirler. Bazıları gayet açık olduğundan onların açıklaması ayrıca yapılmayacaktır. Verdikleri bilgiler Ortaçağ Avrupa'sına ışık tutmaları açısından oldukça önemli olan maddelere değinilecektir. Örneğin ilk maddede Charlemagne'ın yönetim konusunda çok önem verdiği kontlarına bir talimatından bahsedilmektedir. Buna göre kontlar sorumlu oldukları bölgeleri korumakla yükümlüdürler. Ayrıca orada yaşayan halkın durumunu da bilmek zorundadırlar. Yine bu maddeden anlaşılıyor ki Ortaçağ kontları arasında ziyafet vermek ve avlanmak oldukça yaygındır. Belki de bu aktiviteler yüzünden bölgesini ihmal eden kontlar olduğu için böyle bir madde konulmasına gerek duyulmuştur.

Sonraki maddede Charlemagne'ın ele geçirdiği ya da ona teslim olan bölgelerdeki yöneticilere ve halka şart koştuğu bağlılık yemininin nasıl yapılması gerektiğinden bahsedilmektedir. Bu yemine bildiri içerisinde yer vermiş olması da yeminle itaate ne kadar önem verdiğini göstermektedir.

Ortaçağ Avrupa'sında kadın, yönetilmesi gereken bir varlık olarak görülmektedir. 19. madde de bunun bir kanıtıdır. Burada herhangi bir kurala bağlı olmadan küçük manastırlarda yaşayan rahibelerin bir kurala bağlanmaları gerektiği belirtilmekte ve manastır için geçerli olacak maddelerin ise bir piskopos yani bir erkek tarafından belirlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Kadın manastırlarında yaşayan rahibelerin de kral emretmedikçe manastır dışına çıkışları yasaklanmıştır ve güvenlikleri için duvarların tahkim edilmesi emredilmiştir. Manastır hayatı halk hayatından ayrı tutulduğu için Charlemagne, rahibelerin, dinle ilgili olmayan şarkılar

söylemelerini, *winileod* denilen konuşma diliyle yazılmış aşk şiirlerini okumalarını ve onların manastır dışına gönderilmelerini yasaklar.³⁶ “*Winileod*” bir aşk şarkısı ya da bir arkadaşlık şiiridir. “*Wini*” arkadaş, “*leod*” şarkı anlamına gelmektedir. Bu şiir ya da şarkıların yazılıp yazılmadığı, gönderilip gönderilmediği ya da Latince olup olmadığı açık değildir. Bazı krallar suiistimallere karşı, aslında var olmayan şeyleri, kadınların yaratıcı faaliyetini kontrol altında tutmak için yasalaştırabiliyorlardı.³⁷ Bu talimat bunun bir yansıması olarak kabul edilebilir. Son cümle ise tamamlanmamış cümlelerden biridir. Muhtemelen başka bir bildiriye ya da yasa da değinilmek üzere yarım bırakılmıştır ya da rahibelerdeki kansızlığın onların solgun olmasına neden olabileceği belirtilmiş olabilir. Bilindiği üzere manastırlarda ayda bir ya da üç ayda bir periyodik olarak yapılan bir kan alma uygulaması vardır. İnsanın vücudunda fazla kan olmasının insanı hasta edeceğine inanıldığından böyle bir tedavi yapılmaktadır. Belki de rahibelerden daha seyrek kan alınması için bir uyarıdır. Yüzü solgun olanlarda kansızlık olduğundan onlardan kan alınmaması gerektiğinin bir işareti de olabilir.

20. maddeden bazı kişilerin kutsal kitaplar yoluyla gelecekte haber verdiklerini ya da kehanetlerde bulduklarını anlıyoruz. Sonuç olarak bu kral tarafından hoşgörülmemiş ve engellenmesi için böyle bir madde konulmuştur.

22. maddeden bazılarının cezaya çarptırılmalarına rağmen para ödeyerek kurtuldukları sonucunu çıkarabiliriz. Yoksul kişilerde para olmadığını düşünürsek bu kişilerin zenginler olduğunu da söyleyebiliriz. Demek ki zenginler güçlerini kullanarak ceza almaktan kurtulmaya çalışmışlardır ama kral buna engel olunmasını emretmiştir.

24. madde yarım bırakılmış bir maddedir ancak biz Charlemagne’ın biyografi yazarı Einhard sayesinde kralın bu konuda ne düşündüğünü bilme şansına sahibiz. Şöyle ki; Einhard’ın ünlü biyografisi *Vita Karoli Magni*’de dediğine göre, kral kesinlikle uzun tunik, üstüne pelerin ve ayakkabılardan oluşan Roma kıyafetini tercih eden biri değildi. Sadece iki kez Roma’da bu kıyafetleri giymek zorunda kalmıştı. İlkinde Papa Hadrian’ın ricasıyla ve diğerinde onun ardılı Leo’yu hoşnut etmek için.³⁸ Muhtemelen bu yarım kalan maddede Roma geleneğine uygun ayakkabıların giyilmemesi hakkında

³⁶ V. L. Garver, *Women and Aristocratic Culture in The Carolingian World*, Cornell University Press, USA 2009, s.128.

³⁷ J. Stevenson, *Women Latin Poets*, Oxford University Press, USA 2005, s. 103.

³⁸ Einhard, *Vita Karoli Magni*, c. 23, *MGH, SRG, US*, Ed.: G. H. Pertz, Editio Sexta, Hanover 1911, s. 27.

bir talimata yer verilecektir. Aksi halde Einhard'ın söyledikleri kabul edildiğinde kral kendisiyle çelişmiş olurdu.

Diğer maddede bayram günlerinden kasıt azizlerin ölüm yıldönümleri yani yortu günleridir, İsa'nın günü ise Pazar günüdür. Bilindiği üzere Aşai Rabbani ayini Hz. İsa'nın kanını ve bedenini temsil ettiğine inanılan ekmek ve şarabın kutsandığı ayindir. Hz. İsa havarileriyle yediği son akşam yemeğinde, bir araya geldikleri zamanlarda bu ayini yapmalarını buyurmuştur. Maddeden anlaşıldığı gibi bazı kişiler bu ayin için rahipleri evlerine çağırmaktadırlar ve bu, kral tarafından hoş karşılanmamaktadır.

Charlemagne idari sistem içinde işlerin yürütülmesi için "missus" (elçi) adını verdiği kraliyet müfettişlerini görevlendirmiştir. Bu elçiler gönderildikleri bölgeden sorumludurlar. 27. maddeden anlaşılıyor ki bu elçiler herhangi bir kişi tarafından üst düzey birinin şikâyet edilmesini önlemekle ve krala durumu bildirmekle de görevliyidiler. Elçilerin görevlerinden birini öğrenmemiz hariç asıl önemli nokta kralın otoriteyi sağlamak, tam itaati korumak ve iç karışıklıkları önlemek için böyle baskıcı bir yol seçmiş olmasıdır. Buradan da Charlemagne'in mutlak otoriteye ne kadar önem verdiğini anlayabiliriz. Üstelik şikâyet önlense bile böyle bir durumun ortaya çıktığını da bilmek istemiştir. Demek ki sorun halledilse bile kral her şeyden haberdar olmak istiyordu.

28. madde tamamlanmamış bir maddedir ancak biz Charlemagne'in daha sonra yazdığı bildiri ya da yasalarında geçiş ücretleri ile ilgili söylediklerinden yola çıkarak bu yarım madde ile ne demek istediğini anlayabiliriz. Geçiş ücretleri konusundaki talimatlara örnek olarak aşağıdaki maddeler verilebilir:

44 nolu bildirinin 13. maddesi: "Pazar yerleri, gemiler ve köprülere dair uzun süredir geçerli ve yasal olan geçiş ücretleri tüccarlardan zorla alınmalıdır ama yeni ve yasadışı olanlar zorla alınmamalıdır."³⁹

46 nolu bildirinin 10. maddesi "Geçiş ücretleri ve vergiler eski gelenek oldukları yerde zorla alınmalıdır ama yeni oldukları yerde yürürlükten kaldırılmalıdır."⁴⁰

57 nolu bildirinin 7. maddesi "Hiç kimse, bir yerde eski zamanlardan beri duran köprüler ve geçip giden gemiler olmadıkça ve eski bir gelenek

³⁹ Capitulare Missorum in Theodonis Villa Datum Secundum, Generale, *MGH Leges II, Cap. I, no.:44*, Ed.: A. Boretius, Hanover 1883, s. 124.

⁴⁰ Capitulare Missorum Niumagae Datum, *MGH, Leges II, Cap. I, no.: 46*, Ed.: A. Boretius, Hanover 1883, s. 132.

*olarak görülmedikçe, herhangi bir yerde geçiş ücreti almaya cüret etmemelidir.*⁴¹

58 nolu bildirinin 6. maddesi “*Elçiler geçiş ücreti almanın eski bir gelenek olduğu yerde en yasal geçiş ücretini almalıdırlar.*”⁴²

Görüldüğü üzere Charlemagne geçiş ücretleri konusunda hassasiyet sahibi bir liderdir. Yarım kalan maddede de muhtemelen yukarıdaki talimatlar doğrultusunda bir şey söylenmek istenmiştir.

29 ve 36. maddeler o dönemde çok yaygın olan cüzzam hastalığına yakalanmış kişilerle ilgilidir. Bulaşıcı bir hastalık olduğu bilindiğinden kral bu hastalığa sahip insanların halk arasına karışmamalarını buyurmaktadır.

30. madde dini hayat içerisinde keşişlik ya da rahiplik makamında olan kişilerin dünyevi işlerle ilgilenmemesini buyurmaktadır. Maddede geçen “*tonsoratis*” kelimesi rahipler⁴³ anlamına gelmektedir. Bundan kasıt ise bahsedilen rütbelerden herhangi birine atanmamış olan rahiplerdir. Bu kişilerin dünyevi işler yapıp yapamayacağı konusundaki kararın daha sonraki bir mecliste verileceği ve bu meclisin kararının beklenmesi gerektiği belirtilmektedir.

31. maddede her dini kuruma bir doğan, kartal ya da köpeğin yeteceği vurgulanmış olmalıdır. Ayrıca buradaki soytarı ifadesi kilisenin bayram, yortu ya da ziyafet günlerinde insanlara söylemleriyle şakalar yapan kişiye karşılık gelmektedir. Bu maddeyle Charlemagne piskoposların çift soytarı sahibi olmalarını yasaklamıştır.

Sonraki maddede itirafları bağışlansın ifadesinin anlamı günah çıkarmadır. Evsiz barksız yoksulların böyle bir şeye ihtiyaçları olduğu düşünülmüş olmalıdır.

Bilindiği üzere sunak ya da mihrap tapınaklarda bulunan Tanrı’ya kurban merasimlerinin yapıldığı taşan masadır ve Hristiyanlıkta oldukça önemlidir. Kral 33. maddede bu masanın üstüne bir kubbenin ya da tavanın gelmesini buyurmaktadır. Genel olarak mihrabın tam üzerine gelen yerde bir kubbe bulunur ve genellikle bir de penceresi vardır. Mihrapta ateş yakıldığında duman bu pencereden dışarı çıkmaktadır. Bazen de üzerine direkler yardımıyla kubbeli bir örtü yerleştirilmektedir.

⁴¹ Capitula Omnibus Cognita Facienda, *MGH Leges II, Cap. I, no.: 57*, Ed.: A. Boretius, Hanover 1883, s. 144.

⁴² Responsa Misso Cuidam Data, *MGH Leges II, Cap. I, no.: 58*, Ed.: A. Boretius, Hanover 1883, s. 145.

⁴³ J. F. Niermeyer, *Mediae Latinitatis Lexicon Minus*, Brill, Netherlands, 1976, s. 1032.

Kilise çanının vaftizi çok eski bir uygulamadır. Kullanılacak çan piskopos ya da yardımcıları tarafından vaftiz edilmekte, kutsal su ile yıkanmakta ve yağ ile mesh edilmektedir. Çanı vaftiz eden kişi çana bir isim vererek çanın isim babası olmaktadır. Çanlar kiliseye ait olabileceği gibi özel şahıslara da ait olabilmektedirler. Görülen o ki Charlemagne bu çan vaftizi uygulamasından hoşlanmamakta ve 34. madde ile bu uygulamayı kaldırmak istemektedir. Kral çan vaftizini yasaklamıştır ancak Reform dönemine kadar bu vaftize devam edildiği görülmektedir.⁴⁴ Maddeden anlaşılan diğer bir husus ise dualı kâğıtların ya da kutsal metinlerin yazılı olduğu kâğıtların çubuklara asılarak çeşitli istekler için kullanılmaması gerektiğidir. Demek ki Ortaçağda hamilelik gibi çeşitli dilekler için çubuklara İncil'den ya da başka yerden alınmış kutsal metinler asılarak dualar ediliyordu ve dindar kral bunun yanlışlığına ve yapılmaması gerektiğine inanıyordu.

35. ve 37. maddeler kralın çok önem verdiği elçilerine (missus) talimatlarını içerir. İlkinde arazilerin nasıl ekildiğiyle ilgili bilgi sahibi olmaları ve bu bilgiyi krala iletmeleri, ikincisinde iyi şeyler yapmayı sadece başkalarına öğretmeleri değil kendi davranışlarıyla da bunu göstermeleri buyrulmuştur. Dikkat edilecek olunursa kralın bir işin yapılması için, sözlü uyarıdan ziyade uygulamalı örneklerle önem verdiği görülecektir.

Sonuç olarak *Duplex Legationis Edictum* adlı yasa ya da bildiri, Charlemagne'ın sadece dini hayata değil sosyal ve ekonomik hayata ilişkin talimatlarını da içermektedir. Bizim için önemli olan ise Ortaçağ Avrupa'sındaki birçok uygulamaya ışık tutuyor olmasıdır. Bu bildiri sayesinde biz, Ortaçağda da bugünkü gibi yasadışı ücretler alındığını, rüşvet alınabildiğini, kutsal metinler aracılığıyla kehanette bulunulduğunu, evsiz yoksullar olduğunu, sarhoşluğun onaylanmadığını, kontların ve elçilerin bazı sorumluluklarını ve kralın Benedikten tarikatına ve onun kuralında yazılanlara ne kadar önem verdiğini, dolayısıyla da ne kadar dindar ve nasıl bir idareci olduğunu bir parça da olsa görmüş bulunmaktayız.

⁴⁴ A. J. Wheeler, "Gongs and Bells", *Encyclopedia of Religion and Ethics Part 11*, Ed.: J. Hastings, J. A. Selbie, Macmillan, 2003, s. 315.

Kaynakça

Ana Kaynaklar

- Ad Monachos Magistri Regula*, Auctor Incertus, MPL, vol.: 88, 943-1052D.
Capitula Omnibus Cognita Facienda, MGH Leges II, Cap. I, no.: 57, Ed.: A. Boretius, Hannover, 1883. Abbot Parry, Trans., *The Rule of Saint Benedict*, Gracewing, 1990.
- Capitulare Missorum in Theodonis Villa Datum Secundum*, Generale, MGH Leges II, Cap. I. no.:44, Ed.: A. Boretius, Hanover, 1883.
- Capitulare Missorum Niumagae Datum*, MGH, Leges II, Cap. I, no.: 46, Ed.: A. Boretius, Hanover, 1883.
- Duplex Legationis Edictum*, MGH, Leges II, Capitularia Regum Francorum I, no.: 23, Ed.: A. Boretius, Hanover, 1883.
- Einhard, *Vita Karoli Magni*, MGH, SRG, US, no.: 25, Ed.: O. Holder-Egger, Editio Sexta, Hanover, 1911.
- Responsa Misso Cuidam Data*, MGH Leges II, Cap. I., no.: 58, Ed.: A. Boretius, Hanover, 1883.

İkincil Kaynaklar

- Barry, P., Trans., *Saint Benedict's Rule*, HiddenSpring, USA, 2004.
- Crosby, A. M., *The Benedictine Handbook*, Canterbury Press, Great Britain, 2003.
- Doyle, L. J., Trans., *The Rule of Saint Benedict*, USA, 2001.
- Dreuille, M., *The Rule of Saint Benedict and The Ascetic Traditions From Asia to The West*, MPG Books Ltd, England, 2000.
- Garver, V. L., *Women and Aristocratic Culture in The Carolingian World*, Cornell University Press, USA, 2009.
- Geary, P. J., *Reading in Medieval History: The Early Middle Ages*, University of Toronto Press, Canada, 2010.
- Gregory The Great, *Life of Our Most Holy Father St. Benedict*, Thomas Baker, London, 1898.
- Kardong, T., *Benedict's Rule: A Translation and Commentary*, The Liturgical Press, USA, 1996.
- Kutsal Kitap*, Kitab-ı Mukaddes Şirketi, İstanbul, 2006.
- Nelson, J.; "Aachen As A Place of Power", *Topographies of Power in The Early Middle Ages*, Ed.: Frans Theuws, Mayke De Jong, Carine Van Rhijn, Brill, Netherland, 2001.

Niermeyer, J. F., *Mediae Latinitatis Lexicon Minus*, Brill, Netherlands, 1976.

Stevenson, J., *Women Latin Poets*, Oxford University Press, USA, 2005.

Verheyen, B., Translated by Rev., *The Rule of St. Benedict*,
<http://www.ccel.org/ccel/benedict/rule2/files/rule2.html#ch59>.

Wheeler, A. J., “Gongs and Bells”, *Encyclopedia of Religion and Ethics Part11*, Ed.:
J. Hastings, J. A. Selbie, Macmillan, 2003.